Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΌΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΊΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 15ης Ιουλίου 2021 *

«Αίτηση αναιρέσεως – Άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ – Αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης – Οδηγία 2009/73/ΕΚ – Εσωτερική αγορά φυσικού αερίου – Άρθρο 36, παράγραφος 1 – Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί αναθεωρήσεως των όρων εξαιρέσεως του αγωγού φυσικού αερίου OPAL από τους κανόνες για την πρόσβαση των τρίτων και από την τιμολογιακή ρύθμιση κατόπιν αιτήσεως της γερμανικής ρυθμιστικής αρχής – Προσφυγή ακυρώσεως»

Στην υπόθεση C-848/19 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2019,

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller και D. Klebs, επικουρούμενους από τους H. Haller, T. Heitling, L. Reiser και V. Vacha, Rechtsanwälte,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι οι:

Δημοκρατία της Πολωνίας, εκπροσωπούμενη από τους B. Majczyna, M. Kawnik και M. Nowacki,

προσφεύγουσα πρωτοδίκως,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις O. Beynet και K. Herrmann,

καθής πρωτοδίκως,

Δημοκρατία της Λεττονίας, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τις K. Pommere και V. Soņeca καθώς και από τον E. Bārdiņš, στη συνέχεια από τις K. Pommere και V. Kalniņa καθώς και από τον E. Bārdiņš,

Δημοκρατία της Λιθουανίας, εκπροσωπούμενη από τους R. Dzikovič και K. Dieninis,

παρεμβαίνουσες πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan, N. Piçarra και A. Kumin, προέδρους τμήματος, C. Toader (εισηγήτρια), D. Šváby, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, P. G. Xuereb, L.S. Rossi και I. Jarukaitis, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: M. Aleksejev, προϊστάμενος μονάδας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 13ης Ιανουαρίου 2021,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαρτίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την αίτηση αναιρέσεως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 10ης Σεπτεμβρίου 2019, Πολωνία κατά Επιτροπής (T-883/16, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2019:567), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την απόφαση C(2016) 6950 τελικό της Επιτροπής, της 28ης Οκτωβρίου 2016 (στο εξής: επίδικη απόφαση), περί αναθεωρήσεως των όρων εξαίρεσης της γραμμής σύνδεσης του αγωγού φυσικού αερίου της Βαλτικής Θάλασσας (στο εξής: αγωγός φυσικού αερίου OPAL) από τους κανόνες σχετικά με την πρόσβαση των τρίτων και από την τιμολογιακή ρύθμιση, όρων οι οποίοι καθορίσθηκαν βάσει της οδηγίας 2003/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 98/30/ΕΚ (ΕΕ 2003, L 176, σ. 57).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

2 Η οδηγία 2003/55 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2009/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 2003/55/ΕΚ (ΕΕ 2009, L 211, σ. 94).

3 Το άρθρο 32 της οδηγίας 2009/73, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πρόσβαση τρίτων», πανομοιότυπο με το άρθρο 18 της οδηγίας 2003/55, προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν για την εφαρμογή ενός συστήματος πρόσβασης τρίτων στο σύστημα μεταφοράς και διανομής και στις εγκαταστάσεις [υγρού φυσικού αερίου (ΥΦΑ)], με βάση δημοσιευμένα τιμολόγια, το οποίο ισχύει για όλους τους επιλέξιμους πελάτες, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων προμήθειας, και εφαρμόζεται αντικειμενικά και αμερόληπτα μεταξύ των χρηστών του συστήματος. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα εν λόγω τιμολόγια, ή οι μέθοδοι που διέπουν τον υπολογισμό τους, να εγκρίνονται πριν τεθούν σε ισχύ

σύμφωνα με το άρθρο 41 από τη ρυθμιστική αρχή που αναφέρεται στο άρθρο 39 παράγραφος 1, τα δε τιμολόγια αυτά και οι μέθοδοι – στην περίπτωση που μόνο μέθοδοι εγκρίνονται – να δημοσιεύονται πριν από την έναρξη ισχύος τους.

2. Οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς, εάν απαιτείται για την εκτέλεση των καθηκόντων τους, συμπεριλαμβανομένων των καθηκόντων που σχετίζονται με τη διασυνοριακή μεταφορά, έχουν πρόσβαση στο σύστημα άλλων διαχειριστών δικτύων μεταφοράς.

3. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν εμποδίζουν τη σύναψη μακροπρόθεσμων συμβάσεων στον βαθμό που συμμορφώνονται προς τους κοινοτικούς κανόνες περί ανταγωνισμού.»

4 Το άρθρο 36 της οδηγίας 2009/73, το οποίο φέρει τον τίτλο «Νέες υποδομές» και αντικατέστησε το άρθρο 22 της οδηγίας 2003/55, έχει ως εξής:

«1. Η κύρια νέα υποδομή φυσικού αερίου, δηλαδή οι διασυνδέσεις, το ΥΦΑ και οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης, μπορεί, κατόπιν αιτήσεως, να εξαιρείται, για καθορισμένο χρονικό διάστημα, από τις διατάξεις των άρθρων 9, 32, 33 και 34 και του άρθρου 41 παράγραφοι 6, 8 και 10, υπό τους εξής όρους:

α) η επένδυση πρέπει να ενισχύει, αφενός, τον ανταγωνισμό για την προμήθεια αερίου και, αφετέρου, την ασφάλεια του εφοδιασμού·

β) το ύψος του επενδυτικού κινδύνου πρέπει να είναι τέτοιο ώστε η επένδυση δεν θα πραγματοποιηθεί εάν δεν χορηγηθεί απαλλαγή·

γ) η υποδομή πρέπει να ανήκει σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο διακριτό, τουλάχιστον από την άποψη της νομικής του προσωπικότητας, από τους διαχειριστές συστημάτων στα δίκτυα των οποίων θα κατασκευασθεί η εν λόγω υποδομή·

δ) πρέπει να επιβάλλονται τέλη στους χρήστες της εν λόγω υποδομής και

ε) η χορήγηση απαλλαγής δεν πρέπει να αποβαίνει σε βάρος του ανταγωνισμού ή της αποτελεσματικής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου, ή της αποτελεσματικής λειτουργίας του διεπόμενου από ρυθμιστικές διατάξεις συστήματος με το οποίο συνδέεται η υποδομή.

[…]

3. Η [εθνική] ρυθμιστική αρχή […] αποφασίζει, κατά περίπτωση, σχετικά με την εξαίρεση που αναφέρεται στις παραγράφους 1 και 2.

[…]

6. Η εξαίρεση επιτρέπεται να καλύπτει το σύνολο ή μέρος του δυναμικού της νέας υποδομής ή της υφιστάμενης υποδομής με σημαντικά αυξημένο δυναμικό.

Κατά τη λήψη απόφασης για τη χορήγηση εξαίρεσης, λαμβάνεται υπόψη, για κάθε περίπτωση χωριστά, η ανάγκη να επιβληθούν όροι όσον αφορά τη διάρκεια της εξαίρεσης και τη χωρίς διακρίσεις πρόσβαση στην υποδομή. Κατά τη λήψη της απόφασης σχετικά με τους εν λόγω όρους λαμβάνονται υπόψη κυρίως το πρόσθετο δυναμικό που πρόκειται να κατασκευασθεί ή η

τροποποίηση του υπάρχοντος δυναμικού, ο χρονικός ορίζοντας του έργου και οι εθνικές περιστάσεις.

[…]

8. Η ρυθμιστική αρχή διαβιβάζει αμελλητί στην Επιτροπή αντίγραφο κάθε αίτησης εξαίρεσης μόλις τη λάβει. Η απόφαση κοινοποιείται αμελλητί από την αρμόδια αρχή στην Επιτροπή, μαζί με όλες τις σχετικές με την εν λόγω απόφαση πληροφορίες. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να υποβάλλονται στην Επιτροπή συνολικά, ώστε να της επιτρέπουν να λάβει τεκμηριωμένη απόφαση. Ειδικότερα, οι πληροφορίες περιλαμβάνουν:

α) τους λεπτομερείς λόγους βάσει των οποίων η ρυθμιστική αρχή ή το κράτος μέλος χορήγησε ή απέρριψε την απαλλαγή, μαζί με παραπομπή στην παράγραφο 1, συμπεριλαμβανομένου και του σχετικού σημείου ή σημείων της προαναφερθείσας παραγράφου επί των οποίων βασίσθηκε η απόφαση αυτή, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών πληροφοριών που αιτιολογούν την ανάγκη απαλλαγής ·

β) την ανάλυση η οποία διεξήχθη για τις επιπτώσεις της απαλλαγής στον ανταγωνισμό και στην αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου·

γ) τους λόγους για τη χρονική περίοδο και το μερίδιο του συνολικού δυναμικού της υποδομής φυσικού αερίου για το οποίο χορηγείται η απαλλαγή·

δ) σε περίπτωση που η εξαίρεση αφορά διασύνδεση, το αποτέλεσμα της διαβούλευσης με τις ενδιαφερόμενες ρυθμιστικές αρχές και

ε) τη συμβολή της υποδομής στη διαφοροποίηση της προμήθειας φυσικού αερίου.

9. Εντός δύο μηνών από την ημέρα παραλαβής της σχετικής κοινοποίησης, η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει απόφαση, με την οποία θα υποχρεώνεται η ρυθμιστική αρχή να τροποποιήσει ή να ανακαλέσει την απόφαση χορήγησης εξαίρεσης. Η δίμηνη προθεσμία είναι δυνατόν να παραταθεί κατά δύο μήνες, όταν ζητούνται συμπληρωματικές πληροφορίες από την Επιτροπή. Η εν λόγω συμπληρωματική προθεσμία αρχίζει από την επομένη της λήψης του συνόλου των πληροφοριών. Η αρχική δίμηνη προθεσμία μπορεί επίσης να παραταθεί με τη συγκατάθεση τόσο της Επιτροπής όσο και της ρυθμιστικής αρχής.

[…]

Η ρυθμιστική αρχή συμμορφώνεται εντός μηνός με την απόφαση της Επιτροπής να τροποποιήσει ή να ανακαλέσει την απόφαση εξαίρεσης και ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή.

[…]»

Το γερμανικό δίκαιο

5 Το άρθρο 28a, παράγραφος 1, του Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung (Energiewirtschaftsgesetz – EnWG) (νόμου περί εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια και φυσικό αέριο), της 7ης Ιουλίου 2005 (BGBl. 2005 I, σ. 1970), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υποθέσεως, επιτρέπει στην Bundesnetzagentur

(ομοσπονδιακή υπηρεσία δικτύων, Γερμανία), μεταξύ άλλων, να εξαιρεί τις διασυνδέσεις μεταξύ της Γερμανίας και άλλων κρατών από την εφαρμογή των διατάξεων για την πρόσβαση τρίτων. Οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 28a αντιστοιχούν, κατ' ουσίαν, σε εκείνες του άρθρου 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73.

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

6 Για τις ανάγκες της παρούσας διαδικασίας, το ιστορικό της διαφοράς, όπως παρατίθεται στις σκέψεις 5 έως 18 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, συνοψίζεται ως εξής.

7 Στις 13 Μαρτίου 2009, η ομοσπονδιακή υπηρεσία δικτύων κοινοποίησε στην Επιτροπή δύο αποφάσεις της 25ης Φεβρουαρίου 2009, οι οποίες εξαιρούσαν, για περίοδο 22 ετών, τη δυναμικότητα διασυνοριακής μεταφοράς του σχεδιαζόμενου αγωγού φυσικού αερίου OPAL, ο οποίος αποτελεί το χερσαίο τμήμα, στα δυτικά, του αγωγού φυσικού αερίου Nord Stream 1, από την εφαρμογή των κανόνων για την πρόσβαση τρίτων που προβλέπονται στο άρθρο 18 της οδηγίας 2003/55, οι οποίοι επαναλαμβάνονται στο άρθρο 32 της οδηγίας 2009/73, και από την εφαρμογή των τιμολογιακών κανόνων που προβλέπονται στο άρθρο 25, παράγραφοι 2 έως 4, της πρώτης οδηγίας. Οι δύο αποφάσεις αφορούσαν τα μερίδια που κατέχουν οι δύο ιδιοκτήτες του αγωγού φυσικού αερίου OPAL. Η εταιρία που εκμεταλλεύεται το ανερχόμενο στο 80 % μερίδιο του αγωγού φυσικού αερίου OPAL, που ανήκει σε έναν εκ των ως άνω δύο ιδιοκτητών, είναι η OPAL Gastransport GmbH & Co. KG (στο εξής: OGT).

8 Με την απόφαση C(2009) 4694, της 12ης Ιουνίου 2009, η Επιτροπή ζήτησε από την ομοσπονδιακή υπηρεσία δικτύων, δυνάμει του άρθρου 22, παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/55, νυν άρθρου 36, παράγραφος 9, της οδηγίας 2009/73, να τροποποιήσει τις αποφάσεις που εξέδωσε στις 25 Φεβρουαρίου 2009, προσθέτοντας σε αυτές δύο όρους. Ο πρώτος όρος αφορούσε την επιβολή απαγόρευσης σε επιχείρηση δεσπόζουσα σε μία ή περισσότερες μεγάλες αγορές φυσικού αερίου να δεσμεύει, ετησίως, άνω του 50 % της δυναμικότητας μεταφοράς του αγωγού φυσικού αερίου OPAL στα τσεχικά σύνορα. Ο δεύτερος όρος εισήγε εξαίρεση από το όριο αυτό, το οποίο μπορούσε να υπερβεί η οικεία επιχείρηση σε περίπτωση παραχωρήσεως στην αγορά όγκου 3 δισεκατομμυρίων m^3/έτος φυσικού αερίου επί του αγωγού OPAL, σύμφωνα με ανοικτή, διαφανή και χωρίς διακρίσεις διαδικασία, στο μέτρο που, αφενός, η εταιρία διαχειρίσεως του αγωγού ή η επιχείρηση που ήταν επιφορτισμένη με την υλοποίηση του προγράμματος διασφάλιζε τη διαθεσιμότητα της αντίστοιχης δυναμικότητας μεταφοράς και την ελεύθερη επιλογή του σημείου εξόδου και, αφετέρου, η μορφή των προγραμμάτων παραχωρήσεως φυσικού αερίου και παραχωρήσεως δυναμικότητας υπόκειτο στην έγκριση της ομοσπονδιακής υπηρεσίας δικτύων.

9 Στις 7 Ιουλίου 2009, η ομοσπονδιακή υπηρεσία δικτύων τροποποίησε τις από 25 Φεβρουαρίου 2009 αποφάσεις της, προσαρμόζοντάς τες στους εν λόγω όρους, και χορήγησε εξαίρεση από τους κανόνες για την πρόσβαση τρίτων και από την τιμολογιακή ρύθμιση για περίοδο 22 ετών βάσει της οδηγίας 2003/55.

10 Με τη σημερινή τεχνική διαμόρφωση του αγωγού φυσικού αερίου OPAL, ο οποίος τέθηκε σε λειτουργία από τις 13 Ιουλίου 2011, η προμήθεια του φυσικού αερίου στο σημείο εισόδου του αγωγού πλησίον της πόλης Greifswald (Gripsvalde, Γερμανία) μπορεί να γίνει μόνο μέσω του αγωγού Nord Stream 1, τον οποίο χρησιμοποιεί ο όμιλος Gazprom για να μεταφέρει φυσικό

αέριο από ρωσικά κοιτάσματα. Δεδομένου ότι η Gazprom δεν έθεσε σε εφαρμογή το πρόγραμμα παραχωρήσεως φυσικού αερίου το οποίο αφορά η απόφαση C(2009) 4694, το μη δεσμευμένο 50 % της δυναμικότητας του αγωγού OPAL ουδέποτε χρησιμοποιήθηκε.

11 Στις 12 Απριλίου 2013, οι OGT, OAO Gazprom και Gazprom Export OOO ζήτησαν επισήμως από την ομοσπονδιακή υπηρεσία δικτύων να τροποποιήσει ορισμένες διατάξεις της εξαιρέσεως που χορηγήθηκε με τις από 25 Φεβρουαρίου 2009 αποφάσεις της.

12 Κατόπιν της αιτήσεως αυτής, στις 13 Μαΐου 2016, η ομοσπονδιακή υπηρεσία δικτύων γνωστοποίησε στην Επιτροπή, βάσει του άρθρου 36 της οδηγίας 2009/73, την πρόθεσή της να τροποποιήσει ορισμένες διατάξεις της εξαιρέσεως που είχε χορηγήσει με τις από 25 Φεβρουαρίου 2009 αποφάσεις της σχετικά με το τμήμα του αγωγού φυσικού αερίου OPAL το οποίο εκμεταλλεύεται η OGT. Η σχεδιαζόμενη από την ομοσπονδιακή υπηρεσία δικτύων τροποποίηση συνίστατο, κατ' ουσίαν, στην αντικατάσταση του περιορισμού της δυναμικότητας που μπορούσε να δεσμευθεί από δεσπόζουσες επιχειρήσεις, ο οποίος επιβλήθηκε κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως C(2009) 4694, από την υποχρέωση της OGT να προσφέρει στο πλαίσιο δημοπρασιών τουλάχιστον το 50 % της δυναμικότητας εκμεταλλεύσεως που διέθετε στο σημείο εξόδου στο Brandov (Τσεχική Δημοκρατία).

13 Στις 28 Οκτωβρίου 2016, η Επιτροπή εξέδωσε βάσει του άρθρου 36, παράγραφος 9, της οδηγίας 2009/73, την επίδικη απόφαση με αποδέκτρια την ομοσπονδιακή υπηρεσία δικτύων, απόφαση η οποία δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο της Επιτροπής στις 3 Ιανουαρίου 2017.

14 Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή ενέκρινε τις τροποποιήσεις του καθεστώτος εξαιρέσεως, τις οποίες σχεδίαζε η ομοσπονδιακή υπηρεσία δικτύων, υπό ορισμένες επιφυλάξεις, οι οποίες αφορούσαν, μεταξύ άλλων, πρώτον, τον περιορισμό της αρχικής προσφοράς δυναμικότητας που θα δημοπρατούνταν σε 3 200 000 kWh/h (περίπου 2,48 δισεκατομμύρια m^3/έτος) σταθερής και ελεύθερα διατιθέμενης δυναμικότητας και σε 12 664 532 kWh/h (περίπου 9,83 δισεκατομμύρια m^3/έτος) σταθερής και δυναμικά διατιθέμενης δυναμικότητας, δεύτερον, την αύξηση του όγκου της σταθερής και ελεύθερα διατιθέμενης δυναμικότητας στο πλαίσιο δημοπρασιών, η οποία έπρεπε να επιτρέπεται, όσον αφορά το επόμενο έτος, εφόσον η ζήτηση υπερέβαινε, κατά την ετήσια δημοπρασία, το 90 % της προσφερόμενης δυναμικότητας και έπρεπε να πραγματοποιείται ανά 1 600 000 kWh/h (περίπου 1,24 δισεκατομμύρια m^3/έτος), έως το ανώτατο όριο των 6 400 000 kWh/h (περίπου 4,97 δισεκατομμύρια m^3/έτος), και, τρίτον, το ότι η επιχείρηση ή ο όμιλος επιχειρήσεων που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην Τσεχική Δημοκρατία ή ελέγχει άνω του 50 % του φυσικού αερίου που εισέρχεται στο Gripsvalde μπορούσε να υποβάλει προσφορά στο πλαίσιο δημοπρασιών σταθερής και ελεύθερα διατιθέμενης δυναμικότητας μόνο στη βασική τιμή, η οποία δεν έπρεπε να υπερβαίνει τη μέση βασική τιμή του ρυθμιζόμενου τιμολογίου για το δίκτυο μεταφοράς από τη ζώνη της Gaspool, που περιελάμβανε τη Βόρεια και την Ανατολική Γερμανία, προς την Τσεχική Δημοκρατία για συγκρίσιμα προϊόντα κατά το ίδιο έτος.

15 Στις 28 Νοεμβρίου 2016, η ομοσπονδιακή υπηρεσία δικτύων τροποποίησε τη χορηγηθείσα με την απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2009 εξαίρεση σχετικά με το μερίδιο του αγωγού φυσικού αερίου OPAL που εκμεταλλευόταν η OGT, σύμφωνα με την επίδικη απόφαση, συνάπτοντας με την εν λόγω εταιρία σύμβαση δημοσίου δικαίου, η οποία επέχει, κατά το γερμανικό δίκαιο, θέση διοικητικής απόφασης.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

16 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 16 Δεκεμβρίου 2016, η Δημοκρατία της Πολωνίας άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως.

17 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Δημοκρατία της Πολωνίας προέβαλε έξι λόγους ακυρώσεως, εκ των οποίων ο πρώτος αφορούσε παράβαση του άρθρου 36, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2009/73, σε συνδυασμό με το άρθρο 194, παράγραφος 1, στοιχείο β′, ΣΛΕΕ, καθώς και παραβίαση της αρχής της αλληλεγγύης, ο δεύτερος αναρμοδιότητα της Επιτροπής καθώς και παράβαση του άρθρου 36, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, ο τρίτος παράβαση του άρθρου 36, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της εν λόγω οδηγίας, ο τέταρτος παράβαση του άρθρου 36, παράγραφος 1, στοιχεία α′ και ε′, της ίδιας οδηγίας, ο πέμπτος παραβίαση των διεθνών συμβάσεων στις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι συμβαλλόμενο μέρος και ο έκτος παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

18 Το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε την παρέμβαση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας προς στήριξη των αιτημάτων της Επιτροπής και την παρέμβαση της Δημοκρατίας της Λεττονίας και της Δημοκρατίας της Λιθουανίας προς στήριξη των αιτημάτων της Δημοκρατίας της Πολωνίας.

19 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την επίδικη απόφαση βάσει του πρώτου λόγου ακυρώσεως, χωρίς να αποφανθεί επί των λοιπών προβληθέντων λόγων ακυρώσεως, και καταδίκασε την Επιτροπή να φέρει, πέραν των δικαστικών εξόδων της, και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Δημοκρατία της Πολωνίας.

20 Στο πλαίσιο της εξετάσεως του πρώτου λόγου ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο, αφού απέρριψε, στη σκέψη 60 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τον λόγο αυτόν ως αλυσιτελή στο μέτρο που στηριζόταν στο άρθρο 36, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2009/73, διαπίστωσε ότι η επίδικη απόφαση εκδόθηκε κατά παραβίαση της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης, όπως αυτή διατυπώνεται στο άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Όσον αφορά το περιεχόμενο της εν λόγω αρχής, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, στις σκέψεις 72 και 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αρχή αυτή συνεπάγεται γενική υποχρέωση της Ένωσης και των κρατών μελών να λαμβάνουν υπόψη τα συμφέροντα όλων των ενδεχομένως εμπλεκομένων φορέων, με αποτέλεσμα η Ένωση και τα κράτη μέλη να πρέπει να προσπαθούν, στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων που αντλούν από την πολιτική της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας, να αποφεύγουν τη λήψη μέτρων ικανών να θίξουν τα συμφέροντα αυτά, όσον αφορά την ασφάλεια εφοδιασμού, την οικονομική και πολιτική βιωσιμότητά της και τη διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού, τούτο δε προκειμένου να αποδεχθούν την αλληλεξάρτηση και την εν τοις πράγμασι αλληλεγγύη τους.

21 Κατά την εκτίμηση του ζητήματος αν η επίδικη απόφαση παραβίαζε την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 81 και 82 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η απόφαση αυτή προσέκρουε στην ως άνω αρχή, στο μέτρο που, πρώτον, η Επιτροπή δεν εξέτασε τις επιπτώσεις της τροποποιήσεως του συστήματος εκμεταλλεύσεως του αγωγού φυσικού αερίου OPAL στην ασφάλεια εφοδιασμού της Πολωνίας και, δεύτερον, δεν προκύπτει ότι το εν λόγω θεσμικό όργανο εξέτασε το ζήτημα των μεσοπρόθεσμων συνεπειών, κυρίως όσον αφορά την πολιτική της Δημοκρατίας της Πολωνίας στον τομέα της ενέργειας, της μεταφοράς προς την οδό διαμετακόμισης Nord Stream 1/OPAL μέρους του όγκου του φυσικού

αερίου που προηγουμένως μεταφερόταν από τους αγωγούς φυσικού αερίου Yamal και Braterstwo ούτε στάθμισε τις συνέπειες αυτές με την αύξηση της ασφάλειας εφοδιασμού στο επίπεδο της Ένωσης, την οποία η ίδια διαπίστωσε.

Αιτήματα των διαδίκων

22 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

– να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο και

– να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.

23 Η Δημοκρατία της Πολωνίας ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει στο σύνολό της την αίτηση αναιρέσεως ως αβάσιμη και, όσον αφορά τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, ως απαράδεκτη και

– να καταδικάσει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στα δικαστικά έξοδα.

24 Η Δημοκρατία της Λεττονίας και η Δημοκρατία της Λιθουανίας, παρεμβαίνουσες πρωτοδίκως, ζητούν από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως.

25 Η Επιτροπή, η οποία δεν κατέθεσε υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 172 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ζήτησε από το Δικαστήριο κατά την προφορική διαδικασία να κάνει δεκτό τον πρώτο λόγο αναιρέσεως.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

26 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προβάλλει πέντε λόγους αναιρέσεως.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως με τον οποίο προβάλλεται εσφαλμένη νομική εκτίμηση της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης

Επιχειρήματα των διαδίκων

27 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι, αντιθέτως προς όσα έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 70 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, δεν έχει δεσμευτικό αποτέλεσμα, υπό την έννοια ότι δεν συνεπάγεται δικαιώματα και υποχρεώσεις για την Ένωση και τα κράτη μέλη. Κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, πρόκειται για αφηρημένη έννοια, αμιγώς πολιτική, και όχι για νομικό κριτήριο βάσει του οποίου θα μπορούσε να εκτιμηθεί το κύρος πράξεως θεσμικού οργάνου της Ένωσης. Η αρχή αυτή θα μπορούσε να καταστεί νομικό κριτήριο το οποίο πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή από τα εκτελεστικά όργανα μόνον αν συγκεκριμενοποιηθεί στο παράγωγο δίκαιο. Τούτο προκύπτει από το γεγονός ότι σκοπός του

πρωτογενούς δικαίου δεν είναι να καθορίσει νομικά κριτήρια τα οποία θα μπορούσαν να προβληθούν ενώπιον δικαστηρίου, αλλά να ορίσει πολιτικά το γενικό πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσεται η Ένωση, καθώς και τους σκοπούς της τους οποίους επιδιώκουν και συγκεκριμενοποιούν οι κανονισμοί και οι οδηγίες.

28 Κατά την αναιρεσείουσα, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη εξετάζοντας τις απαιτήσεις του άρθρου 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73, δεδομένου ότι η διάταξη αυτή αποτελεί το μόνο κριτήριο ελέγχου της νομιμότητας της επίδικης αποφάσεως. Η εν λόγω διάταξη, η οποία προσδίδει συγκεκριμένο νομικό περιεχόμενο στην αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης, απαιτεί να εξακριβώνεται μόνον η ασφάλεια εφοδιασμού. Αντιθέτως, δεν μπορούν να προβληθούν ενώπιον δικαστηρίου άλλες αφηρημένες πτυχές της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης.

29 Επιπλέον, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει ότι δεν υπάρχουν ενδείξεις που να υποδηλώνουν υποχρέωση της Επιτροπής, ως εκτελεστικού οργάνου της Ένωσης, απορρέουσα από την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης, αυτή καθεαυτήν, η οποία να βαίνει πέραν της συγκεκριμενοποιήσεως της ως άνω αρχής στο άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73, δεδομένου ότι η αρχή αυτή δεσμεύει το πολύ τον νομοθέτη της Ένωσης.

30 Η Δημοκρατία της Πολωνίας, υποστηριζόμενη από τη Δημοκρατία της Λεττονίας και τη Δημοκρατία της Λιθουανίας, υποστηρίζει ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

31 Ειδικότερα, η Δημοκρατία της Πολωνίας αντιτείνει ότι η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, αποτελεί ειδική έκφραση της γενικής αρχής της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών. Κατά το κράτος μέλος αυτό, στην ιεραρχία των πηγών του δικαίου της Ένωσης, οι γενικές αρχές έχουν την ίδια τυπική ισχύ με το πρωτογενές δίκαιο. Συναφώς, η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι οι πράξεις του παράγωγου δικαίου πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της εν λόγω αρχής, βάσει της οποίας πρέπει να εκτιμάται και η νομιμότητά τους. Συνεπώς, είναι εσφαλμένος ο ισχυρισμός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ότι το άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73 αποτελεί το μόνο κριτήριο ελέγχου της νομιμότητας της επίδικης αποφάσεως.

32 Επομένως, κατά τη Δημοκρατία της Πολωνίας, η αρχή της αλληλεγγύης δεν δεσμεύει μόνον τα κράτη μέλη, αλλά και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής, η οποία, ως θεματοφύλακας των Συνθηκών, οφείλει να μεριμνά για το γενικό συμφέρον της Ένωσης.

33 Επιπλέον, η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι η ασφάλεια εφοδιασμού της Ένωσης με φυσικό αέριο, η οποία αποτελεί έναν από τους σκοπούς της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας, πρέπει να διασφαλίζεται σύμφωνα με την αρχή της αλληλεγγύης που προβλέπεται στο άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι η αρχή αυτή αποτελεί κριτήριο εκτιμήσεως της νομιμότητας των μέτρων που λαμβάνουν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και εν προκειμένω της νομιμότητας της επίδικης αποφάσεως. Επομένως, τα επιχειρήματα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, με τα οποία επιδιώκεται να περιοριστεί η εν λόγω αρχή σε μια αμιγώς πολιτική έννοια, είναι αβάσιμα.

34 Η Δημοκρατία της Λεττονίας υποστηρίζει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κακώς επιδιώκει να περιορίσει το περιεχόμενο και το πεδίο εφαρμογής της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης, ενώ το άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το οποίο αποτελεί διάταξη του πρωτογενούς δικαίου, επιβάλλει υποχρεώσεις στα κράτη μέλη και στα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Η αρχή αυτή εμποδίζει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν ορισμένα μέτρα που παρακωλύουν

τη λειτουργία της Ένωσης. Συναφώς, η Επιτροπή οφείλει να μεριμνά ώστε τα κράτη μέλη να τηρούν την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης κατά την εφαρμογή του άρθρου 36, παράγραφος 8, της οδηγίας 2009/73.

35 Η Δημοκρατία της Λιθουανίας αμφισβητεί επίσης τον προβαλλόμενο με την αίτηση αναιρέσεως χαρακτηρισμό της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης. Κατά το εν λόγω κράτος μέλος, η αρχή αυτή απορρέει από την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, και από την αρχή της αλληλεγγύης, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 3, παράγραφος 3, ΣΕΕ. Είναι δυνατή η επίκληση της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης, ως γενικής αρχής του δικαίου της Ένωσης, στο πλαίσιο του δικαστικού ελέγχου της νομιμότητας των αποφάσεων της Επιτροπής, δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ.

36 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το Δικαστήριο κάλεσε την Επιτροπή να λάβει θέση επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως. Το εν λόγω θεσμικό όργανο επιβεβαίωσε ότι συντάσσεται με την επιχειρηματολογία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, καθόσον η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης δεν αποτελεί αυτοτελές νομικό κριτήριο δυνάμενο να προβληθεί για την εκτίμηση της νομιμότητας μιας πράξεως. Κατά την Επιτροπή, η αρχή αυτή δεσμεύει μόνον τον νομοθέτη της Ένωσης όταν εκδίδει πράξη παραγώγου δικαίου. Η Επιτροπή, ως εκτελεστικό όργανο, δεσμεύεται μόνον από τις απαιτήσεις του άρθρου 36, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2009/73 και η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης μπορεί να παράσχει μόνον ένα κριτήριο υπό το πρίσμα του οποίου ερμηνεύονται οι κανόνες του παράγωγου δικαίου.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

37 Το άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ προβλέπει ότι, στο πλαίσιο της εγκαθίδρυσης ή της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και λαμβανομένης υπόψη της απαίτησης να προστατευθεί και να βελτιωθεί το περιβάλλον, η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας, σε πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών, έχει ως σκοπό να διασφαλίζει τη λειτουργία της αγοράς ενέργειας, να διασφαλίζει τον ενεργειακό εφοδιασμό της Ένωσης, να προωθεί την ενεργειακή αποδοτικότητα και την εξοικονόμηση ενέργειας καθώς και την ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και να προωθεί τη διασύνδεση των ενεργειακών δικτύων (απόφαση της 4ης Μαΐου 2016, Επιτροπή κατά Αυστρίας, C-346/14, EU:C:2016:322, σκέψη 72 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

38 Επομένως, το πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών, το οποίο μνημονεύεται στη διάταξη αυτή, αποτελεί ειδική έκφραση, στον τομέα της ενέργειας, της αρχής της αλληλεγγύης, η οποία αποτελεί, αυτή καθεαυτήν, μία από τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου της Ένωσης.

39 Πράγματι, πέραν του άρθρου 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, πολλές διατάξεις των Συνθηκών παραπέμπουν στην αρχή της αλληλεγγύης. Όσον αφορά τη Συνθήκη ΕΕ, στο προοίμιό της, τα κράτη μέλη δηλώνουν ότι, δημιουργώντας την Ένωση, επιθυμούν «βαθύτερες σχέσεις αλληλεγγύης μεταξύ των λαών τους». Η αλληλεγγύη μνημονεύεται επίσης στο άρθρο 2 ΣΕΕ, ως ένα από τα χαρακτηριστικά κοινωνίας που βασίζεται σε κοινές αξίες των κρατών μελών, και στο άρθρο 3, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ, κατά το οποίο η Ένωση προάγει, μεταξύ άλλων, την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών. Κατά το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΕΕ, η αλληλεγγύη είναι επίσης μία από τις αρχές που διέπουν την εξωτερική δράση της Ένωσης και, κατά το άρθρο 24, παράγραφοι 2 και 3, ΣΕΕ, η αλληλεγγύη μνημονεύεται στις διατάξεις περί κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας ως «αμοιβαία πολιτική αλληλεγγύη» των κρατών μελών.

40 Όσον αφορά τη Συνθήκη ΛΕΕ, το άρθρο της 67, παράγραφος 2, μνημονεύει ρητώς την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, η δε εφαρμογή της εν λόγω αρχής στον τομέα αυτόν επιβεβαιώνεται στο άρθρο 80 ΣΛΕΕ. Στον τίτλο VIII του τρίτου μέρους της Συνθήκης ΛΕΕ, ειδικά στο κεφάλαιο 1 που αφορά την οικονομική πολιτική, το άρθρο 122, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ αναφέρεται επίσης ρητώς στο πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών, στο οποίο κάνει αναφορά επίσης το άρθρο 222 ΣΛΕΕ, κατά το οποίο η Ένωση και τα κράτη μέλη της ενεργούν από κοινού με πνεύμα αλληλεγγύης όταν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από καταστροφή.

41 Επομένως, όπως ορθώς επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 69 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η αρχή της αλληλεγγύης αποτελεί τη βάση του συνόλου του νομικού συστήματος της Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 1973, Επιτροπή κατά Ιταλίας, 39/72, EU:C:1973:13, σκέψη 25, και της 7ης Φεβρουαρίου 1979, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, 128/78, EU:C:1979:32, σκέψη 12) και συνδέεται στενά με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και δυνάμει της οποίας η Ένωση και τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τα εκ των Συνθηκών καθήκοντα βάσει αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας συνεργασίας. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει, μεταξύ άλλων, ότι η αρχή αυτή δεν υποχρεώνει μόνον τα κράτη μέλη να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης, αλλά επιβάλλει και στα θεσμικά όργανα της Ένωσης αμοιβαίες υποχρεώσεις καλόπιστης συνεργασίας με τα κράτη μέλη (απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2020, Union des industries de la protection des plantes, C-514/19, EU:C:2020:803, σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

42 Όσον αφορά τον προβαλλόμενο αφηρημένο χαρακτήρα της αρχής της αλληλεγγύης, τον οποίο επικαλείται η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προκειμένου να υποστηρίξει ότι η αρχή αυτή δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο του ελέγχου νομιμότητας των πράξεων της Επιτροπής, υπογραμμίζεται ότι το Δικαστήριο, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 69 των προτάσεών του, παρέπεμψε ρητώς στην αρχή της αλληλεγγύης που μνημονεύεται στο άρθρο 80 ΣΛΕΕ για να καταλήξει στη διαπίστωση ότι, κατ' ουσίαν, κράτη μέλη είχαν αθετήσει ορισμένες υποχρεώσεις τους που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης σε θέματα συνοριακών ελέγχων, ασύλου και μετανάστευσης [αποφάσεις της 6ης Σεπτεμβρίου 2017, Σλοβακία και Ουγγαρία κατά Συμβουλίου, C-643/15 και C-647/15, EU:C:2017:631, σκέψη 291, και της 2ας Απριλίου 2020, Επιτροπή κατά Πολωνίας, Ουγγαρίας και Τσεχικής Δημοκρατίας (Προσωρινός μηχανισμός μετεγκατάστασης αιτούντων διεθνή προστασία), C-715/17, C-718/17 και C-719/17, EU:C:2020:257, σκέψεις 80 και 181].

43 Πάντως, από κανένα στοιχείο δεν συνάγεται ότι η αρχή της αλληλεγγύης του άρθρου 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ δεν μπορεί, αυτή καθεαυτήν, να παραγάγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα για τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Αντιθέτως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 76 και 77 των προτάσεών του, η αρχή αυτή, όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα και τη δομή της ως άνω διατάξεως, διαπνέει όλους τους σκοπούς της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας, συνδέοντάς τους και εξασφαλίζοντας τη συνοχή τους.

44 Συνεπώς, ειδικότερα, οι πράξεις που εκδίδουν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής στο πλαίσιο της πολιτικής αυτής, πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης και βάσει της αρχής αυτής πρέπει να εκτιμάται η νομιμότητά τους.

45 Συναφώς, δεν μπορεί να ευδοκιμήσει το επιχείρημα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ότι η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης δεσμεύει το πολύ τον νομοθέτη της Ένωσης και όχι την Επιτροπή ως εκτελεστικό όργανο. Η αρχή αυτή, όπως και οι γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, αποτελεί κριτήριο εκτιμήσεως της νομιμότητας των μέτρων που λαμβάνουν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης.

46 Επομένως, αντιθέτως προς την επιχειρηματολογία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ότι το άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73 συγκεκριμενοποιεί την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης στο παράγωγο δίκαιο και, κατά συνέπεια, είναι το μόνο άρθρο βάσει του οποίου πρέπει να ελεγχθεί η νομιμότητα της επίδικης αποφάσεως, διαπιστώνεται ότι μπορεί να γίνει επίκληση της αρχής αυτής σε θέματα πολιτικής της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας στο πλαίσιο της εγκαθιδρύσεως ή της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου.

47 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 76 και 104 των προτάσεών του, η εν λόγω αρχή δεν μπορεί, εξάλλου, να εξομοιωθεί ή να περιοριστεί στην απαίτηση διαφυλάξεως της ασφάλειας εφοδιασμού που προβλέπει το άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73, η οποία αποτελεί μία μόνον από τις εκφάνσεις της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης, δεδομένου ότι το άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ εξαγγέλλει, στα στοιχεία α′ έως δ′, τέσσερις διαφορετικούς σκοπούς τους οποίους επιδιώκει, σε πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών, η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας. Συγκεκριμένα, το εν λόγω άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι περιορίζει το περιεχόμενο της προβλεπόμενης στο άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης, η οποία, όπως υπογραμμίστηκε στη σκέψη 43 της παρούσας αποφάσεως, διέπει το σύνολο της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας.

48 Κατά συνέπεια, η έλλειψη μνείας, στο άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73, της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης δεν απάλλασσε την Επιτροπή από την υποχρέωση να εξετάσει τις επιπτώσεις της αρχής αυτής επί των μέτρων εξαιρέσεως που θεσπίστηκαν με την επίδικη απόφαση.

49 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 70 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αρχή της αλληλεγγύης συνεπάγεται δικαιώματα και υποχρεώσεις τόσο για την Ένωση όσο και για τα κράτη μέλη, δεδομένου ότι η Ένωση υπέχει υποχρέωση αλληλεγγύης έναντι των κρατών μελών, τα δε κράτη μέλη υπέχουν υποχρέωση αλληλεγγύης μεταξύ τους και έναντι του κοινού συμφέροντος της Ένωσης και των πολιτικών της.

50 Η διαπίστωση αυτή δεν ανατρέπεται από την επιχειρηματολογία που ανέπτυξε η Επιτροπή κατά την επ’ ακροατηρίου συζήτηση ότι δεν είχε λάβει πληροφορίες σχετικά με τον κίνδυνο για την ασφάλεια εφοδιασμού στην πολωνική αγορά αερίου, πράγμα που, κατά την Επιτροπή, δικαιολογεί τη μη συνεκτίμηση της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης στην επίδικη απόφαση.

51 Πράγματι, η έλλειψη αυθόρμητης κοινοποιήσεως πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους για την ασφάλεια εφοδιασμού στην πολωνική αγορά αερίου δεν μπορεί να δικαιολογήσει τη μη εξέταση εκ μέρους της Επιτροπής των επιπτώσεων που μπορούσε να έχει η επίδικη απόφαση στην αγορά του αερίου των κρατών μελών που μπορούσαν να επηρεαστούν.

52 Επομένως, η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης, σε συνδυασμό με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, επιβάλλει στην Επιτροπή να εξακριβώνει, κατά την έκδοση αποφάσεως βάσει του άρθρου 36 της οδηγίας 2009/73, αν υφίσταται κίνδυνος για τον εφοδιασμό με αέριο στις αγορές των κρατών μελών.

53 Επιπλέον, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 116 των προτάσεών του, η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης επιβάλλει στα θεσμικά όργανα της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής, να προβαίνουν σε στάθμιση των εμπλεκόμενων συμφερόντων υπό το πρίσμα της αρχής αυτής, λαμβάνοντας υπόψη τα συμφέροντα τόσο των κρατών μελών όσο και του συνόλου της Ένωσης.

54 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι δεν τυγχάνει εφαρμογής η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης

Επιχειρήματα των διαδίκων

55 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει ότι, στη σκέψη 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η αρχή της αλληλεγγύης συνεπάγεται γενική υποχρέωση της Ένωσης και των κρατών μελών, στο πλαίσιο της ασκήσεως των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, να λαμβάνουν υπόψη όλα τα συμφέροντα που ενδέχεται να εμπλέκονται.

56 Κατά την αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο παρέβλεψε το γεγονός ότι η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης αποτελεί μηχανισμό έκτακτης ανάγκης, ο οποίος πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και συνεπάγεται, σε τέτοιες περιπτώσεις, την άνευ όρων υποχρέωση αρωγής, η οποία αποσκοπεί σε «άνευ όρων πίστη». Η συνεκτίμηση της αρχής αυτής πέραν των εξαιρετικών περιπτώσεων θα είχε ως συνέπεια να παρεμποδίζεται ή να καθίσταται αδύνατη η λήψη αποφάσεως εντός της Ένωσης, δεδομένου ότι οι διαφορετικές απόψεις και οι διαφορετικοί σκοποί σπανίως θα μπορούν να συμβιβαστούν. Τούτο συμβαίνει εν προκειμένω, δεδομένου ότι τα συμφέροντα της Δημοκρατίας της Πολωνίας είναι διαφορετικά από εκείνα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στο πλαίσιο της επίδικης αποφάσεως.

57 Επομένως, η εν λόγω αρχή συνεπάγεται μόνον καθήκον αρωγής σε περίπτωση καταστροφής ή κρίσης. Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 3, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 222 ΣΛΕΕ.

58 Έστω και αν ο κανονισμός (ΕΕ) 2017/1938 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με τα μέτρα κατοχύρωσης της ασφάλειας εφοδιασμού με φυσικό αέριο και με την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 994/2010 (ΕΕ 2017, L 280, σ. 1), δεν είχε ακόμη εφαρμογή κατά τον χρόνο εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως, από το άρθρο 13 του εν λόγω κανονισμού συνάγεται ότι το καθήκον αρωγής, το οποίο απορρέει από την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης, πρέπει να ενεργοποιείται μόνον ως έσχατη λύση σε περίπτωση απολύτως επείγουσας ανάγκης.

59 Κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, δεδομένου ότι η επίδικη απόφαση δεν ελήφθη σε ένα τέτοιο πλαίσιο επείγουσας ανάγκης, η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να λάβει υπόψη την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης στην απόφαση αυτή. Εξ αυτού συνάγει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί, καθόσον στηρίζεται αποκλειστικά στο ότι η επίδικη απόφαση δήθεν δεν αναφέρεται στην εν λόγω αρχή.

60 Η Δημοκρατία της Πολωνίας, υποστηριζόμενη από τη Δημοκρατία της Λεττονίας και τη Δημοκρατία της Λιθουανίας, υποστηρίζει ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

61 Ειδικότερα, η Δημοκρατία της Πολωνίας αντιτάσσει ότι το άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ επιβάλλει να λαμβάνεται υπόψη η αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών στο πλαίσιο κάθε δράσεως εμπίπτουσας στην πολιτική της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας, χωρίς η υποχρέωση αυτή να περιορίζεται στη δράση σε χρόνο κρίσης. Συγκεκριμένα, κατά το κράτος μέλος αυτό, είναι προτιμότερη η πρόληψη των καταστάσεων κρίσης από την αντιμετώπισή τους.

62 Επιπλέον, η εκ μέρους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας προβαλλόμενη αναλογία μεταξύ του άρθρου 194 ΣΛΕΕ και του άρθρου 222 ΣΛΕΕ δεν είναι ορθή, στο μέτρο που οι ειδικοί μηχανισμοί και οι μηχανισμοί έκτακτης ανάγκης, όπως οι προβλεπόμενοι στα άρθρα 122 και 222 ΣΛΕΕ, έχουν διαφορετική φύση και διαφορετικούς σκοπούς από εκείνους της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 194 ΣΛΕΕ.

63 Το επιχείρημα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ότι από τους μηχανισμούς του κανονισμού 2017/1938 προκύπτει ότι το καθήκον αρωγής πρέπει να ενεργοποιείται μόνον ως έσχατη λύση είναι επίσης εσφαλμένο. Συγκεκριμένα, ο κανονισμός αυτός προβλέπει προληπτικά μέτρα και μηχανισμούς έκτακτης ανάγκης που εφαρμόζονται σε περίπτωση κρίσης. Εν προκειμένω, η Δημοκρατία της Πολωνίας εκτιμά ότι, αν έπρεπε να εφαρμοστεί η επίδικη απόφαση, θα υπήρχαν πραγματικοί κίνδυνοι για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της Πολωνίας και των κρατών της περιοχής της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, λόγω της δεσπόζουσας θέσεως της Gazprom στην αγορά προμήθειας φυσικού αερίου.

64 Η Δημοκρατία της Λεττονίας υποστηρίζει ότι η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης δεν εφαρμόζεται μόνο για την αντιμετώπιση εξαιρετικών περιπτώσεων όταν αυτές επέρχονται, αλλά συνεπάγεται επίσης τη λήψη προληπτικών μέτρων. Η αρχή αυτή δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει «άνευ όρων πίστη», αλλά πρέπει να νοηθεί ως συνεπαγόμενη τη συνεκτίμηση, κατά τη διαδικασία λήψεως αποφάσεων, των ιδιαιτεροτήτων των γειτονικών κρατών και της περιοχής και την τήρηση των κοινών στόχων της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας. Επομένως, η Επιτροπή όφειλε να εκτιμήσει, με την επίδικη απόφαση, αν οι τροποποιήσεις που πρότεινε η γερμανική ρυθμιστική αρχή μπορούσαν να θίξουν τα ενεργειακά συμφέροντα των κρατών μελών που ενδεχομένως θα επηρεάζονταν.

65 Η Δημοκρατία της Λιθουανίας αντικρούει και αυτή την άποψη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, δεδομένου ότι η άποψη αυτή στηρίζεται σε υπερβολικά στενή ερμηνεία της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης, η οποία δεν είναι σύμφωνη ούτε με το γράμμα του άρθρου 194 ΣΛΕΕ ούτε με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη διάταξη αυτή.

66 Η Επιτροπή δεν εξέφρασε την άποψή της επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

67 Διαπιστώνεται ότι το γράμμα του άρθρου 194 ΣΛΕΕ δεν περιέχει καμία ένδειξη ότι, στον τομέα της ενεργειακής πολιτικής της Ένωσης, η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης περιορίζεται στις περιπτώσεις τις οποίες αφορά το άρθρο 222 ΣΛΕΕ. Αντιθέτως, το πνεύμα αλληλεγγύης στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ πρέπει, για τους λόγους που εκτίθενται στις σκέψεις 41 έως 44 της παρούσας αποφάσεως, να κατευθύνει κάθε δράση που αφορά την πολιτική της Ένωσης στον τομέα αυτόν.

68 Η διαπίστωση αυτή δεν ανατρέπεται από το άρθρο 222 ΣΛΕΕ, το οποίο εισάγει ρήτρα αλληλεγγύης, δυνάμει της οποίας η Ένωση και τα κράτη μέλη της ενεργούν από κοινού με πνεύμα αλληλεγγύης, αν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή. Πράγματι, όπως επισήμανε κατ' ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 126 και 127 των προτάσεών του, το άρθρο 194, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το άρθρο 222 ΣΛΕΕ αφορούν διαφορετικές καταστάσεις και επιδιώκουν διαφορετικούς σκοπούς.

69 Επομένως, τόσο τα θεσμικά όργανα της Ένωσης όσο και τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη, στο πλαίσιο της εγκαθιδρύσεως ή της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και, ιδίως, της αγοράς του φυσικού αερίου, την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης, η οποία αναφέρεται στο άρθρο 194 ΣΛΕΕ, μεριμνώντας ώστε να διασφαλίζεται ο ενεργειακός εφοδιασμός εντός της Ένωσης, πράγμα που συνεπάγεται όχι μόνον την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, όταν αυτές δημιουργούνται, αλλά και τη λήψη μέτρων για την αποτροπή καταστάσεων κρίσης. Προς τούτο, είναι αναγκαίο να αξιολογηθεί η ύπαρξη κινδύνων για τα ενεργειακά συμφέροντα των κρατών μελών και της Ένωσης, και ιδίως για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η στάθμιση για την οποία γίνεται λόγος στη σκέψη 53 της παρούσας αποφάσεως.

70 Εξάλλου, όσον αφορά τον κανονισμό 2017/1938, τον οποίο επικαλείται η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προς στήριξη του επιχειρήματός της ότι το καθήκον αρωγής πρέπει να ενεργοποιείται μόνον ως έσχατη λύση, επισημαίνεται ότι ο κανονισμός αυτός προβλέπει δύο κατηγορίες μέτρων, ήτοι, αφενός, προληπτικά μέτρα με σκοπό την αποφυγή τυχόν καταστάσεων κρίσης και, αφετέρου, μέτρα έκτακτης ανάγκης τα οποία προβλέπονται σε περίπτωση κρίσης.

71 Επομένως, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 71 έως 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης συνεπάγεται γενική υποχρέωση της Ένωσης και των κρατών μελών, κατά την άσκηση των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους στο πλαίσιο της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας, να λαμβάνουν υπόψη τα συμφέροντα όλων των ενδεχομένως εμπλεκομένων φορέων, αποφεύγοντας τη λήψη μέτρων που θα μπορούσαν να θίξουν τα συμφέροντά τους, όσον αφορά την ασφάλεια εφοδιασμού, την οικονομική και πολιτική βιωσιμότητα και τη διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού, τούτο δε προκειμένου να αποδεχθούν την αλληλεξάρτηση και την εν τοις πράγμασι αλληλεγγύη τους.

72 Όσον αφορά το επιχείρημα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ότι, αν η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης εφαρμοζόταν εκτός των καταστάσεων κρίσης, στην Ένωση και στα κράτη μέλη θα επιβαλλόταν «άνευ όρων πίστη», η οποία θα εμπόδιζε τη λήψη κάθε αποφάσεως εντός της Ένωσης, επισημαίνεται ότι η ερμηνεία αυτή στηρίζεται σε εσφαλμένη κατανόηση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

73 Συγκεκριμένα, στη σκέψη 77 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά της οποίας δεν βάλλει η αίτηση αναιρέσεως, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι η εφαρμογή της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης δεν σημαίνει ότι η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να έχει αρνητικές επιπτώσεις για τα ιδιαίτερα συμφέροντα κράτους μέλους στον τομέα αυτόν. Ωστόσο, όπως τονίστηκε στις σκέψεις 53 και 69 της παρούσας αποφάσεως, τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και τα κράτη μέλη υποχρεούνται να συνεκτιμούν, στο πλαίσιο της εφαρμογής της εν λόγω πολιτικής, τα συμφέροντα τόσο της Ένωσης όσο και των διαφόρων κρατών μελών που ενδεχομένως επηρεάζονται και να σταθμίζουν τα συμφέροντα αυτά σε περίπτωση συγκρούσεων.

74 Κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως με τον οποίο προβάλλεται εσφαλμένη εκτίμηση όσον αφορά το κατά πόσον η Επιτροπή έλαβε υπόψη την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης

Επιχειρήματα των διαδίκων

75 Σε περίπτωση που το Δικαστήριο δεχθεί την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης ως κριτήριο εφαρμοστέο στην επίδικη απόφαση, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει, με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβλεψε, πρώτον, ότι η Επιτροπή έλαβε σαφώς υπόψη την αρχή αυτή κατά την έκδοση της ως άνω αποφάσεως και, δεύτερον, ότι το εν λόγω θεσμικό όργανο δεν ήταν υποχρεωμένο να αναφέρει λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο είχε λάβει υπόψη την αρχή αυτή.

76 Κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, στη σκέψη 81 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κρίνοντας ότι η Επιτροπή δεν εξέτασε την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης, καθόσον δεν προέβη σε αξιολόγηση των επιπτώσεων της τροποποιήσεως του συστήματος εκμεταλλεύσεως του αγωγού φυσικού αερίου OPAL επί της ασφάλειας εφοδιασμού στην πολωνική αγορά αερίου.

77 Κατά την αναιρεσείουσα, η ως άνω διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου αντικρούεται, πρώτον, από τη διαδικασία εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως, η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων από τη Δημοκρατία της Πολωνίας πριν από την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως, όπως προκύπτει από το σημείο 10 της επίδικης αποφάσεως, δεύτερον, από τη μελέτη που πραγματοποίησε ομάδα εργασίας, αποτελούμενη από τους εκπροσώπους του Υπουργείου Ενέργειας της Ρωσικής Ομοσπονδίας και της Επιτροπής, σχετικά με την αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση του αγωγού OPAL, όπως προκύπτει από το σημείο 17 της επίδικης αποφάσεως, τρίτον, από το περιεχόμενο ανακοινωθέντος Τύπου της Επιτροπής της 26ης Οκτωβρίου 2016 για τις επιπτώσεις της αποφάσεως αυτής στην αγορά αερίου στην Ευρώπη, όπως προκύπτει και από τα σημεία 80 έως 88 της εν λόγω αποφάσεως, και, τέταρτον, από τον εκ μέρους της Επιτροπής έλεγχο της ασφάλειας εφοδιασμού κατά την εξέταση των όρων εξαιρέσεως βάσει του άρθρου 36 της οδηγίας 2009/73.

78 Επιπλέον, μεταξύ της Δημοκρατίας της Πολωνίας και της Gazprom υφίσταται σύμβαση διαμετακομίσεως για τη μεταφορά φυσικού αερίου μέσω του πολωνικού τμήματος του αγωγού Yamal για τον εφοδιασμό, έως το 2020, των αγορών της Δυτικής Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένης της πολωνικής αγοράς, καθώς και σύμβαση μεταξύ του μεγαλύτερου Πολωνού προμηθευτή ενέργειας και της Gazprom για παραδόσεις φυσικού αερίου, έως το τέλος του 2022.

79 Εξάλλου, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας αποσκοπεί, σύμφωνα με τις δηλώσεις του ως άνω Πολωνού προμηθευτή ενέργειας, να αποκτήσει ανεξαρτησία έναντι του ρωσικού φυσικού αερίου μέχρι τα έτη 2022/2023.

80 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει επίσης ότι η επίδικη απόφαση, αφενός, βελτιώνει τη θέση της Δημοκρατίας της Πολωνίας σε σχέση με εκείνη που προκύπτει από την απόφαση C(2009) 4694 κατά της οποίας το τελευταίο αυτό κράτος μέλος θα μπορούσε να έχει ασκήσει προσφυγή. Αφετέρου, ο αγωγός φυσικού αερίου OPAL συμβάλλει στην υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου, παρέχοντας πλεονεκτήματα για το διασυνοριακό εμπόριο και την ασφάλεια εφοδιασμού.

81 Η Δημοκρατία της Πολωνίας φρονεί ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος καθόσον με αυτόν αμφισβητούνται εκτιμήσεις πραγματικών περιστατικών.

82 Επί της ουσίας, η Δημοκρατία της Πολωνίας, υποστηριζόμενη από τη Δημοκρατία της Λεττονίας και τη Δημοκρατία της Λιθουανίας, υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

83 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι, στην επίδικη απόφαση καθώς και κατά τη διαδικασία εκδόσεώς της, η Επιτροπή εξέτασε την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης στο πλαίσιο της τροποποιήσεως του συστήματος εκμεταλλεύσεως του αγωγού φυσικού αερίου OPAL, την οποία αφορά η επίδικη απόφαση, και τις συνέπειες της αποφάσεως αυτής στην πολωνική αγορά αερίου.

84 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, το θεσμικό αυτό όργανο δεν αμφισβήτησε την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά την επίδικη απόφαση, ενώ υποστήριξε ότι, κατά την άποψή του, δεν ήταν υποχρεωμένο να προβεί στην εκτίμηση των κινδύνων για τα συμφέροντα των κρατών μελών που ενδέχεται να επηρεάζονταν ούτε, επομένως, να προβεί στη στάθμιση των συμφερόντων αυτών λόγω του ότι έλεγξε συνολικά αν η επίδικη απόφαση συνιστούσε απειλή για τους εναλλακτικούς αγωγούς φυσικού αερίου και διαπίστωσε ότι τούτο δεν συνέβαινε.

85 Συναφώς, από το άρθρο 256, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, καθώς και από το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται σε νομικά ζητήματα, οπότε η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο δεν αποτελεί, υπό την επιφύλαξη της περιπτώσεως παραμορφώσεώς τους, νομικό ζήτημα υποκείμενο, ως τέτοιο, στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου.

86 Επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με ένα μέρος της επιχειρηματολογίας της στο πλαίσιο του τρίτου λόγου αναιρέσεως, επιδιώκει να αμφισβητήσει εκτιμήσεις πραγματικών περιστατικών.

87 Ειδικότερα, στο μέτρο που η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επικαλείται πραγματικά στοιχεία απτόμενα της έκδοσης της επίδικης αποφάσεως ή μεταγενέστερα της έκδοσής της προκειμένου να αμφισβητήσει την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με το ότι, στην ίδια απόφαση, η Επιτροπή δεν εξέτασε το ζήτημα αν η προταθείσα από τη γερμανική ρυθμιστική αρχή τροποποίηση του συστήματος εκμεταλλεύσεως του αγωγού φυσικού αερίου OPAL μπορούσε να θίξει τα σχετικά με τον τομέα της ενέργειας συμφέροντα των κρατών μελών που ενδέχεται να επηρεάζονταν, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί απλώς την ανάλυση των πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο, ανάλυση που εκφεύγει του ελέγχου του Δικαστηρίου.

88 Επομένως, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι, κατά το μέτρο αυτό, απαράδεκτος.

89 Εξάλλου, καθόσον η αναιρεσείουσα βάλλει με τον υπό κρίση λόγο αναιρέσεως κατά της ερμηνείας της επίδικης αποφάσεως από το Γενικό Δικαστήριο, επικαλούμενη προς τούτο τα σημεία της εν λόγω αποφάσεως που μνημονεύονται στη σκέψη 77 της παρούσας αποφάσεως, ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

90 Πράγματι, κανένα από τα σημεία της επίδικης αποφάσεως δεν μπορεί να ανατρέψει τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου στη σκέψη 82 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή παρέλειψε, στην επίδικη απόφαση, να εξετάσει το ζήτημα των μεσοπρόθεσμων συνεπειών που θα είχε, κυρίως όσον αφορά την πολιτική της Δημοκρατίας της Πολωνίας στον τομέα της ενέργειας, η μεταφορά προς την οδό διαμετακόμισης Nord Stream 1/OPAL μέρους του όγκου του φυσικού αερίου που προηγουμένως μεταφερόταν από τους αγωγούς φυσικού αερίου Yamal και Braterstwo, και να σταθμίσει τις συνέπειες αυτές με την αύξηση της ασφάλειας εφοδιασμού στο επίπεδο της Ένωσης.

91 Συνεπώς, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και ως εν μέρει αβάσιμος.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι η Επιτροπή δεν υπέχει υποχρέωση να μνημονεύσει την αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης

Επιχειρήματα των διαδίκων

92 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει, αφενός, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο διαπιστώνοντας, στη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι από την επίδικη απόφαση δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή προέβη, στην πράξη, σε εξέταση της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης και, αφετέρου, ότι το εν λόγω θεσμικό όργανο δεν ήταν υποχρεωμένο να μνημονεύσει την αρχή αυτή στην επίδικη απόφαση. Κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η επίδικη απόφαση είναι ορθή όσον αφορά το περιεχόμενό της καθόσον δεν έθεσε σε κίνδυνο την ασφάλεια εφοδιασμού με αέριο στην Πολωνία, η οποία δεν απειλείτο, οπότε η Επιτροπή δεν είχε κανένα λόγο να εξετάσει ενδελεχώς τις συνέπειες της επίδικης αποφάσεως στην πολωνική αγορά του αερίου.

93 Συναφώς, η αναιρεσείουσα επικαλείται τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την υποχρέωση αιτιολογήσεως των νομικών πράξεων, ιδίως την απόφαση της 11ης Ιουλίου 1989, Belasco κ.λπ. κατά Επιτροπής (246/86, EU:C:1989:301, σκέψη 55), και την αρχή της χρηστής διοικήσεως, την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από την οποία προκύπτει ότι δεν είναι αναγκαίο να παρατίθενται εξαντλητικά όλα τα κρίσιμα πραγματικά ή νομικά στοιχεία. Εν προκειμένω, το να υποχρεωθεί η Επιτροπή να εκθέσει όλες τις συνέπειες της επίδικης αποφάσεως επί των κρατών μελών, υπό το πρίσμα της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης, θα υπερέβαινε τις επιβαλλόμενες από το δίκαιο της Ένωσης απαιτήσεις.

94 Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως είναι αλυσιτελής και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμος.

95 Η Δημοκρατία της Λιθουανίας, η οποία εξέτασε τον ως άνω λόγο αναιρέσεως από κοινού με τον τρίτο, συμμερίζεται την ανάλυση αυτή.

96 Η Δημοκρατία της Λεττονίας και η Επιτροπή δεν εξέφρασαν την άποψή τους επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

97 Επισημαίνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στις σκέψεις 79 έως 82 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, όχι μόνον ότι στην επίδικη απόφαση δεν γινόταν μνεία της αρχής της αλληλεγγύης, αλλά και ότι από την απόφαση αυτή δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή εκτίμησε προσηκόντως τις επιπτώσεις της επεκτάσεως της σχετικής με τον αγωγό OPAL εξαιρέσεως στην πολωνική αγορά αερίου, καθώς και στις αγορές των λοιπών, πλην της Δημοκρατίας της Πολωνίας, κρατών μελών, οι οποίες μπορούσαν να επηρεάζονται από γεωγραφική άποψη.

98 Αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας, το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε στην ακύρωση της επίδικης αποφάσεως για τον λόγο αυτόν και όχι απλώς και μόνον επειδή η απόφαση δεν περιείχε μνεία της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης ή είχε ανεπαρκή αιτιολογία.

99 Ως εκ τούτου, στο μέτρο που η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται στη διαπίστωση ότι η επίδικη απόφαση εκδόθηκε κατά παραβίαση της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως με τον οποίο προβάλλεται παράβαση του άρθρου 263, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ

Επιχειρήματα των διαδίκων

100 Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει ότι, στη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 263, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως αποτελείται από δύο σκέλη.

101 Με το πρώτο σκέλος του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι από την επίδικη απόφαση δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή προέβη, στην πράξη, σε εξέταση της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης, ενώ μια από τυπικής και μόνον απόψεως εσφαλμένη απόφαση δεν πρέπει να ακυρώνεται αυτομάτως.

102 Κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, δυνάμει του άρθρου 263, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, οι ορθές, όσον αφορά την ουσία, αποφάσεις, ακόμη και αν είναι τυπικώς παράνομες, δεν πρέπει να ακυρώνονται.

103 Με το δεύτερο σκέλος του πέμπτου λόγου αναιρέσεως προβάλλεται ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο λαμβάνοντας υπόψη το επιχείρημα της Δημοκρατίας της Πολωνίας σχετικά με την προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής της ενεργειακής αλληλεγγύης, το οποίο έπρεπε να είχε προβληθεί στο πλαίσιο προσφυγής κατά της αποφάσεως C(2009) 4694. Επομένως, το επιχείρημα αυτό, το οποίο προβλήθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου στο πλαίσιο της προσφυγής ακυρώσεως της επίδικης αποφάσεως, είναι εκπρόθεσμο και, ως εκ τούτου, δεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της προσφυγής αυτής.

104 Η Δημοκρατία της Πολωνίας και η Δημοκρατία της Λιθουανίας εκτιμούν ότι ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

105 Η Δημοκρατία της Λεττονίας και η Επιτροπή δεν εξέφρασαν την άποψή τους επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

106 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, παρατηρείται ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας, και όπως επισημάνθηκε στις σκέψεις 97 και 99 της παρούσας αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο δεν ακύρωσε την επίδικη απόφαση λόγω ελλείψεως αιτιολογίας. Ειδικότερα, στις σκέψεις 83 και 84 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η επίδικη απόφαση εκδόθηκε χωρίς να ληφθεί υπόψη η αρχή της ενεργειακής αλληλεγγύης και ότι, κατά συνέπεια, η εν λόγω απόφαση έπρεπε να ακυρωθεί στο μέτρο που παραβίασε την αρχή αυτή. Εξ αυτού έπεται ότι το πρώτο σκέλος του πέμπτου λόγου αναιρέσεως είναι αλυσιτελές.

107 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, αρκεί η διαπίστωση ότι η επίδικη απόφαση τροποποίησε τους όρους εξαιρέσεως που αναγνωρίστηκαν με την απόφαση C(2009) 4694 και ότι πρόκειται για δύο ανεξάρτητες μεταξύ τους αποφάσεις, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σκέψη κατά της οποίας δεν βάλλει η αίτηση αναιρέσεως, οπότε δεν μπορεί να ευδοκιμήσει το επιχείρημα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας σχετικά με τον εκπρόθεσμο χαρακτήρα της προσφυγής που άσκησε η Δημοκρατία της Πολωνίας κατά της επίδικης αποφάσεως για τον λόγο ότι το κράτος μέλος αυτό δεν είχε ασκήσει προσφυγή κατά της αποφάσεως C(2009) 4694.

108 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του πέμπτου λόγου αναιρέσεως είναι αβάσιμο.

109 Κατά συνέπεια, ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει αλυσιτελής και εν μέρει αβάσιμος.

110 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι, δεδομένου ότι κανένας λόγος αναιρέσεως δεν έγινε δεκτός, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

111 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, που εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

112 Δεδομένου ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ηττήθηκε, πρέπει να φέρει, εκτός από τα δικά της έξοδα, και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Δημοκρατία της Πολωνίας, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της τελευταίας.

113 Δυνάμει του άρθρου 140, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, που εφαρμόζεται στην αναιρετική δίκη δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του Κανονισμού, τα κράτη μέλη και τα όργανα που παρεμβαίνουν στη δίκη φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους. Όταν η αναίρεση δεν ασκήθηκε από παρεμβαίνοντα πρωτοδίκως και αυτός μετέσχε στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία, το Δικαστήριο μπορεί, δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, να αποφασίσει ότι ο διάδικος αυτός φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

114 Δεδομένου ότι η Δημοκρατία της Λεττονίας, η Δημοκρατία της Λιθουανίας και η Επιτροπή έλαβαν μέρος στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία, πρέπει να φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας φέρει, πέραν των δικαστικών εξόδων της, και εκείνα στα οποία υποβλήθηκε η Δημοκρατία της Πολωνίας.

3) Η Δημοκρατία της Λεττονίας, η Δημοκρατία της Λιθουανίας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

(υπογραφές)